

Nr 66

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1963/64 till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 7, punkterna 97 och 209) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1963/64 beräkna följande anslag, nämligen å driftbudgeten under femte huvudtiteln till Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. ett reservationsanslag av 7 300 000 kr. samt å kapitalbudgeten, under statens allmänna fastighetsfond, socialdepartementet, till Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. ett investeringsanslag av 58 000 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 63, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 mars 1963, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av föredragande statsrådet angivna riktlinjer för byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal med

a) Tosterö kommun om villkoren för avledande av avloppsvatten från kommunen genom Sundby sjukhusområde till Strängnäs stads avloppssystem,

b) Strängnäs stad angående villkoren för avledande av spillvatten från Sundby sjukhusområde till ett av staden planerat avloppsreningsverk,

c) Sätters stad angående anslutning av avloppssystemet inom Sätters sjukhusområde till ett av staden planerat avloppsreningsverk;

dels medgiva, att i statsrådsprotokollet angivna områden vid Furunäsets sjukhus må på de villkor, som angivits i redovisade köpekontrakt, försäljas för en sammanlagd köpeskilling av 225 000 kr.;

dels till Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. under statens allmänna fastighetsfond, socialdepartementet, för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kr.;

dels till Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. för budgetåret 1963/64 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 463 000 kr.;

dels till Uppförande av vissa jordbruksbyggnader vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed under statens allmänna fastighetsfond, socialdepartementet, för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 440 000 kr.;

dels till Lån till Svenska diakonissällskapet under fonden för låneunderstöd, socialdepartementet, för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 1 930 000 kr.;

dels ock till Lån till föreningen Röingegården u. p. a. under fonden för låneunderstöd, socialdepartementet, för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 75 000 kr.

Propositionen

Å kapitalbudgeten beräknas under investeringsanslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. en ökning av investeringsvolymen från cirka 51 200 000 resp. 65 000 000 kr. under föregående och innevarande budgetår till 75 000 000 kr. budgetåret 1963/64.

Sjukhuset i Falköping — Falbygdens sjukhus — med 782 vårdplatser har till övervägande del tagits i bruk under innevarande budgetår. Under innevarande och nästa budgetår beräknas fyra nya sjukhus kunna beläggas, nämligen Mellringe sjukhus i Örebro, Hälsinge sjukhus i Bollnäs samt sjukhusen i Sala för höggradigt psykiskt efterblivna och i Katrineholm för s. k. psykopater. Tillkomsten av dessa fyra sjukhus medför, att antalet nybyggda platser ökar för den egentliga mentalsjukvården med 1 380 platser, för psykiskt efterblivna med 540 platser och för psykopatvård med 245 platser.

Beträffande de befintliga mentalsjukhusen beräknas för nästa budgetår ett investeringsbehov av cirka 47 000 000 kr., däri inberäknat medel för uppförande av bl. a. nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning m. m. vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus, en vårdenhet om 52 vårdplatser för mentalt sjuka barn och ungdomar vid vart och ett av sistnämnda sjukhus samt en vårdenhet för höggradigt psykiskt efterblivna barn om 60 platser vid Vipeholms sjukhus.

Vissa markområden vid Furunäsets sjukhus i Piteå föreslås skola försälas för en köpesumma av 225 000 kr.

Reservationsanslaget till utrustning av nya mentalsjukhus m. m. föreslås uppfört med 6 463 000 kr. Av sistnämnda belopp hänför sig 3 767 000 kr. till fortsatt utrustning av de nya sjukhusen i Katrineholm, Sala och Bollnäs samt 2 071 000 kr. till utrustning av nytillkommande eller renoverade vårdavdelningar m. m. vid de befintliga sjukhusen. Återstående 625 000 kr. avses för anskaffande av erforderlig utrustning för en fortsatt och utvidgad försöksverksamhet i fråga om öppen vård vid vissa mentalsjukhus.

I propositionen föreslås vidare anvisande av ett investeringsanslag om 440 000 kr. för uppförande av vissa jordbruksbyggnader vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed.

Slutligen föreslås, att statsbidrag i form av lån skall utgå till dels Svenska diakonissällskapet med 1 930 000 kr. för vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid epileptikerhemmet Erstagården i Nacka, dels ock föreningen Röingegården u. p. a. med 75 000 kr. för vissa ombyggnadsarbeten vid epileptikerhemmet Röingegården vid Hässleholm.

Beträffande detaljerna i förslaget torde utskottet få hänvisa till propositionen.

Utskottet

Den pågående upprustningen och utbyggnaden av mentalsjukvården har medfört en standardhöjning i fråga om det befintliga byggnadsbeståndet vid de äldre sjukhusen och ett betydande tillskott av nybyggda vårdplatser. Fortfarande har åtskilliga sjukhus dock en inte obetydlig överbeläggning.

Föredragande statsrådet har redogjort för de olika metoder för bedömning av vårdplatsbehovet och dess förändringar på längre sikt, vilka kommit till användning inom mentalsjukvården. De olika resultat som därvid erhållits ger anledning till att bedöma vårdplatsbehovet med en viss försiktighet. Med hänsyn härtill och till svårigheterna över huvud taget att på längre sikt göra en realistisk bedömning av vårdplatsbehovet är det angeläget att söka ge sjukhusorganisationen en så elastisk utformning som möjligt. Såsom föredragande statsrådet framhållit, bör därför den mera genomgripande upprustningen av de befintliga sjukhusen begränsas till det antal vårdplatser, som vederbörande sjukhus kan beräknas få i en framtida organisation. På grund av att åtskilliga av de äldre sjukhusen både när det gäller byggnader och inventarier har en standard som inte ens på tämligen kort sikt kan godtagas, anser utskottet i likhet med föredragande statsrådet det vara nödvändigt att också övriga delar av dessa sjukhus rustas upp med sikte på fortsatt användning under en längre eller kortare övergångsperiod.

Av propositionen framgår att av de nya mentalsjukhus, som enligt gällande planer skall komma till stånd, Gullberna och Falbygdens sjukhus färdigställt och tagits i bruk. Dessa sjukhus inrymmer tillsammans 1 582 vårdplatser. Ytterligare fyra sjukhus kommer under det närmaste året att tagas i bruk, nämligen Mellringe och Hälsinge sjukhus samt sjukhusen i Sala och Katrineholm. Härigenom tillkommer närmare 2 200 nybyggda platser.

Såsom föredragande statsrådet framhållit, återstår emellertid ännu mycket, innan mentalsjukvården kan uppnå en både materiell och personell standard, som motsvarar kroppssjukvårdens. Den påbörjade upprustningen av mentalsjukvården är därför enligt utskottets mening synnerligen angelägen och bör fullföljas och om möjligt intensifieras.

Beträffande planeringen av de nya mentalsjukhusen ansluter sig utskottet till de av föredragande statsrådet förordade riktlinjerna, innebärande bl. a. en närmare anknytning till kroppssjukvården. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot föredragande statsrådets förslag att — med ändring av den av riksdagen förra året godtagna planen för mentalsjukvårdens organisation i Stockholms län — förlägga ett mentalsjukhus i Norrtälje i anslutning till ett av landstinget i princip beslutat nytt lasarett utanför stadens centrum. Såsom föreslagits bör medel anvisas för uppförande av det nya mentalsjukhuset endast om det nya lasarettet samtidigt påbörjas.

Utskottet har inte heller något att erinra mot i propositionen beräknad medelsförbrukning i fråga om psykopatsjukhuset i Katrineholm och Fal-

bygdens sjukhus. Vidare biträder utskottet förslagen om upprättande av byggnadsprogram m. m. avseende lasarettanslutna mentalsjukhus i Värnamo och Varberg ävensom förslaget om disposition övergångsvis av högst 180 vårdplatser för barn vid sjukhuset i Sala för höggradigt psykiskt efterblivna.

Vad härefter angår byggnadsåtgärder vid befintliga mentalsjukhus vill utskottet till en början med tillfredsställelse konstatera att enighet numera nåtts om upprustning, i huvudsaklig överensstämmelse med ett för 1962 års riksdag redovisat förslag, av viss vårdpaviljong vid Mariebergs sjukhus.

Frågorna om organisationen av mentalsjukvården i Västerbottens och Norrbottens län har varit föremål för fortsatt utredning i anslutning till vad som anfördes vid 1962 års riksdag. Beträffande organisationen i Västerbottens län har föredragande statsrådet anmält, att förslag i ämnet torde kunna underställas nästa års riksdag. Såvitt avser organisationen i Norrbottens län biträder utskottet föredragande statsrådets förslag om ytterligare utredning och förnyade överläggningar i fråga om upprustningen vid Furunäsets sjukhus. Vidare kan utskottet ansluta sig till förslaget om riktlinjer för fortsatt utredningsarbete avseende ett nytt mentalsjukhus om cirka 300 platser i anslutning till lasarettet i Gällivare.

Utskottet har inte heller funnit anledning till erinran mot vad föredragande statsrådet anført och föreslagit i fråga om byggnadsarbeten vid Birgittas, Restads och S:t Lars' sjukhus. Mot föreslagna avtal rörande anslutning till avloppsreningsverk av Sundby och Sätters sjukhus samt om förvärv av viss mark till S:t Jörgens sjukhus har utskottet heller intet att erinra.

Utskottet godtager vidare den av föredragande statsrådet gjorda beräkningen av investeringsramen och anslagsbehovet för nästa budgetår för byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus.

Den av föredragande statsrådet föreslagna medelsanvisningen till utrustning av nya mentalsjukhus m. m. med sammanlagt 6 463 000 kr., varav 625 000 kr. för utrustningsändamål i samband med viss försöksverksamhet beträffande öppen vård, kan utskottet tillstyrka. I propositionen framförda förslag om försäljning av vissa markområden vid Furunäsets sjukhus för en köpesumma av 225 000 kr. samt om anvisande av ett investeringsanslag av 440 000 kr. för uppförande av vissa jordbruksbyggnader vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed tillstyrkes likaledes av utskottet.

Slutligen biträder utskottet vad föredragande statsrådet anført och föreslagit om statsbidrag i form av lån dels till Svenska diakonissällskapet med 1 930 000 kr. för vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid epileptikerhemmet Erstagården i Nacka och dels till föreningen Röingegården u. p. a. med 75 000 kr. för vissa ombyggnadsarbeten vid epileptikerhemmet Röingegården vid Hässleholm.

Under åberopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts förslag inte heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. godkänna de av föredragande statsrådet i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 mars 1963 förordade riktlinjerna för byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal med

a) Tosterö kommun om villkoren för avledande av avloppsvatten från kommunen genom Sundby sjukhusområde till Strängnäs stads avloppssystem;

b) Strängnäs stad angående villkoren för avledande av spillvatten från Sundby sjukhusområde till ett av staden planerat avloppsreningsverk;

c) Sätters stad angående anslutning av avloppssystemet inom Sätters sjukhusområde till ett av staden planerat avloppsreningsverk;

III. medgiva att i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 mars 1963 angivna områden vid Furunäsets sjukhus må på de villkor, som angivits i däri redovisade köpekontrakt, försälas för en sammanlagd köpeskilling av 225 000 kr.;

IV. till *Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.* å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kr.;

V. till *Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 463 000 kr.;

VI. till *Uppförande av vissa jordbruksbyggnader vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed* å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 440 000 kr.;

VII. till *Lån till Svenska diakonissällskapet* å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 1 930 000 kr.;

VIII. till *Lån till föreningen Röingegården u. p. a.* å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 75 000 kr.

Stockholm den 18 april 1963

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 67.